افغانستان

د ۲۰۱۱ کال کلنی راپور
په وسله واله جګړه کې د ملکي وګړو ساتنه

د راپور لنډيز او سپارښتنی

دبشری حقونو لپاره دمګرو ملتونوعالی کمیشنری دفتر

دافغانستان لپاره دملګرو ملتونومرستندویه پلاوی

کابل – افغانستان

۲۰۱۲ فبروری

لنډیز

د سهار ۱۱ بجې او ۴۵ دقیقې وې چې ما د چاودنې آواز واورېده. یو څو دقیقې وروسته زما میرمنې زما موبایل ته زنګ راواوهه. هغه ډیره نا راحته وه او په خبره پوهېدل یې ستونزمن وو. هغې راته وویل هغه مهال چې چاودنه وشوه زما ۱۴ کلن ځوی هلته د یخ اخیستلو لپاره تللی و. هغې وویل چې د هغه وینه یې پر سرک ولیده خو نه پوهېږي چې هغه به چیرته وی. زه روغتون ته ولاړم. په زخمیانو او مړو کې مې د لږ وخت لټون وروسته د هغه مړی پیدا کړ. یوه پارچه یې سر کې لګیدلې وه. زه بې هوښه شوم او بیا ملګرو کور ته وړی وم. زما د ځوی مرګ ما او زما میرمن وژني. ما یواځې همدا یو ځوی درلود.

ــ د بلخ ولایت د مزار شریف د دشت شور په سیمه کې د تعبیه شوو چاودیدونکو توکو په یوه چاودنه کې د یو وژل شوی هلک د پلار وینا، د ۲۰۱۱ کال د جولای ۲۰.[1]

یوه لسیزه له پیل کیدو وروسته په ۲۰۱۱ کال کې د افغانستان وسله والې جګړې یو ځل بیا له ځان سره زیات ځاني تلفات درلودلی. یوناما په ۲۰۱۱ کال کې ۳۰۲۱ د ملکي وګړو مړینې ثبت کړې چې د ۲۰۱۰ کال په پرتله (۲۷۹۰ د ملکي وګړو وژنې) ۸ سلنه او د ۲۰۰۹ په پرتله (۲۴۱۲ د ملکي وګړو وژنې) ۲۵ سلنه زیاتوالی ښئي.[2]

په ۲۰۱۲ کال کې یوناما یو ځل بیا پر دې ضرورت ټینګار کوي چې د جګړې ښکیلې خواوې ــ د دولت ضد عناصر او افغان ملي ځواکونه او نړیوال وسله وال ځواکونه ــ دې خپل تعهد او هڅې د ملکي وګړو د ساتنې په موخه زیاتې کړي، او د خپلو قانوني مکلفیتونو سره سم دې ملکي وګړو ته مرګ ژوبله اړول کم کړي.

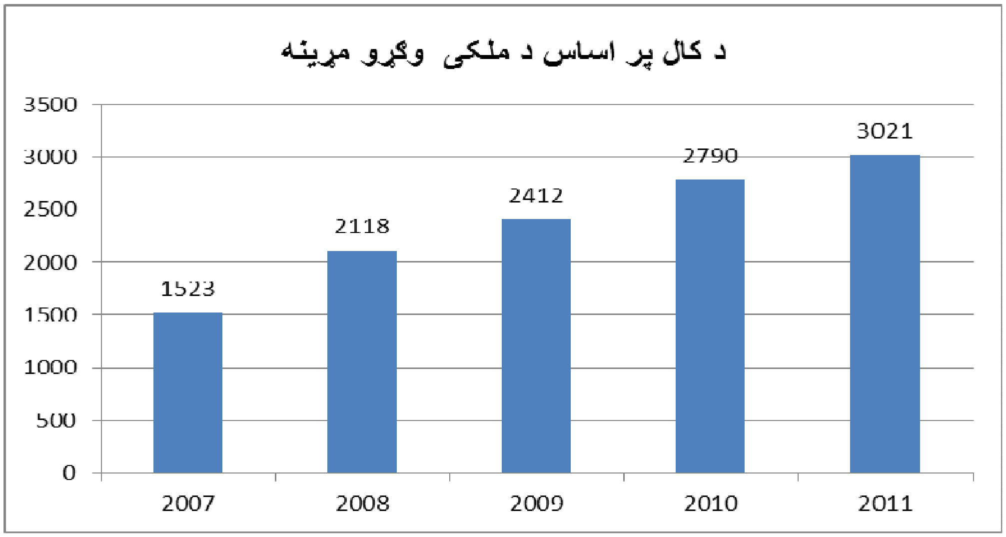

په ۲۰۱۱ کال کې د دولت ضد عناصر د ۲۳۳۲ په وسله والې جګړه کې د وګړو د مرګ سبب ګرځیدلي چې د تیر کال په پرتله ۱۴ سلنه زیاتوالی څرګندوي. په ۲۰۱۱ کې د ټولو ملکي وګړو د مړینو ۷۷ سلنه د دولت ضد عناصرو پورې منسوب شوې.

د دولت پلوه ځواکونو د عملیاتو په نتیجه کې ۴۱۰ ملکي وګړي وژل شوي چې د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۴ سلنه کموالی څرګندوي.[3] په ۲۰۱۱ کال کې د ملکي وګړو د مرګ ژوبلې ۱۴ سلنه دولت پلوه ځواکونو ته منسوب کړای شوې ده. نور ۲۷۹ ملکي تلفات چې د ټولو ۹ سلنه جوړوي د جګړې د خواو هیڅ یو لوري ته نه دي منسوب شوي.

---

[1] د ۲۰۱۱ کال د جولای په ۲۰ مه د مزار شریف د دشت شور سیمه کې یو انفجار کې د یو ۱۴ کلن وژل شوي ماشوم د ۵۵ کلن پلار سره مرکه.
[2]. ۲۰۱۱ کال پنځم کال دی چې یوناما په کې د ملکي وګړو د تلفاتو زیاتیدل مستند کوي. د ۲۰۰۷ کال راهیسې په وسله واله جګړه کې ۱۱۸۶۴ ملکي وګړي وژل شوي دي.
[3]. دولت پلوه ځواکونو کې افغان ملي امنیتي ځواکونه او نړیوال نظامي ځواکونه چې افغانستان کې فعالیت کوي، شامليږي.

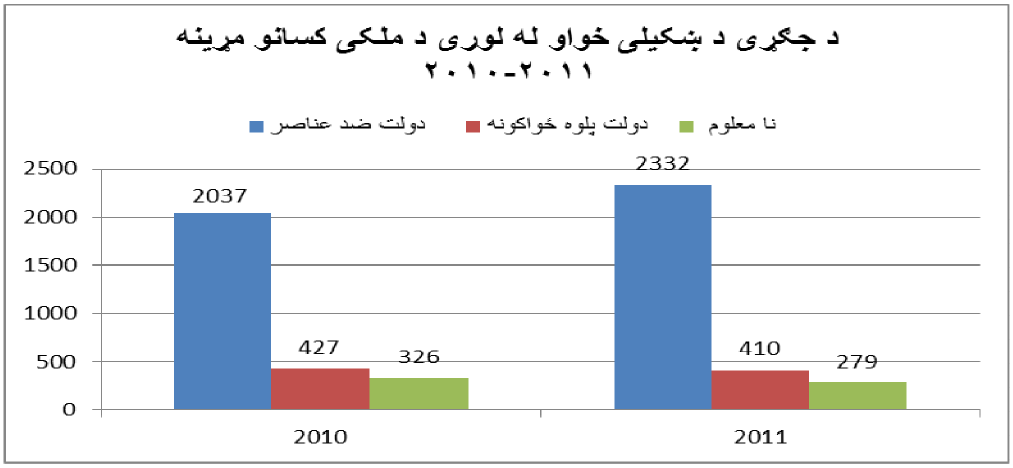

دغه د افغانو ماشومانو، ښځو او نارینه و بی ساری تلفات د دولت ضد عناصرو له خوا د تکتیکونو د بدلون او د جګړې د خواو د تکتیکونو تأثیراتو کی د تغییر نتیجه ده. د دولت ضد عناصرو له تعبیه شوو چاودیدونکو توکو څخه زیاته او په لا پراخه کچه په ټول هیواد کی استفاده کړې، او لا زیات وژونکی او مهم ځان وژونکی بریدونه یی تر سره کړی چی په نتیجه کی د لا زیاتو تلفاتو سبب ګرځیدلی. دولت پلوه ځواکونو له خوا د هوایی بریدونو له کبله ملکی مرګ ژوبله کی په ۲۰۱۱ کال کی زیاتوالی راغلی، په داسی حال کی چی د هوایی بریدونو شمیر کم شوی دی او د ملکی وګړو مرګ ژوبلی کموالی دولت پلوه ځواکونو ته منسوبیږی.[4]

په عین حال کی، په ۲۰۱۱ کال کی د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی جغرافیایی ویش کی، په ځانګړی توګه د کال په دوهم نیمایی کی، هم بدلون راغلی. لکه څنګه چی د هیواد په جنوب کی د وسله واله جګړی شدت کم شوی، او په جنوب ختیزو، ختیزو او شمالی ولایاتو کی یی شدت زیات شوی، د افغان ملکی وګړو تلفات په دی سیمو کی لوړ شوی چی په نتیجه کی یی په ملی کچه د ملکی وګړو مرګ ژوبله کی لوړوالی لیدل کیږی.[5] د مثال په ډول، د ۲۰۱۱ کال په دوهمه نیمایی کی د حکومت پلوه او حکومت ضد عناصرو تر منځ مخامخ نښتو له کبله ۲۸۹ تنه ملکی وکړی وژل شوی چی د ۲۰۱۰ کال د همدی مودی په پرتله ۳۳ سلنه کموالی ښئی. په استثنا د ختیزی سیمی چی د د جګړو له کبله ۷۲ ملکی وګړی وژل شوی او د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۲۹ سلنه زیاتوالی څرګندوی، د دی تاکتیک له کبله د مړینو کچه په ټولو سیمو کی کمه شوی.

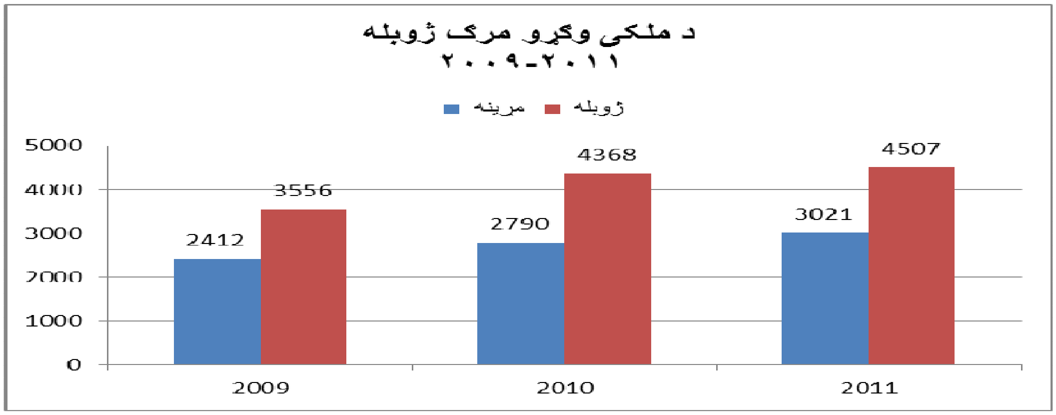

---

[4] په ۲۰۱۱ کال کی د وسلی سره له نژدی څخه هوایی مرستی مأموریت په افغانستان کی ۱۶۷۵ ته رسیږی چی ۴۸۹۶ حملی په کی شاملیږی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله چی ۱۸۱۶ مأموریتونه اجرا شوی چی ۵۱۰۱ بریدونه په کی شامل و، راټیټ شوی. د متحده ایالاتو هوایی ځواکونو د عامه چارو خبر پاڼه وګوری، "د مشترکو ځواکونو د هوایی ځانګی قوماندان، ۲۰۰۸ – د ۲۰۱۱ کال احصائیه، د ۲۰۱۲ کال د جنوری ۲ مه" .

[5] د ملګرو ملتونو د امنیت او مصوئنیت څانګی په افغانستان کی د ۲۰۱۱ کال په جریان کی د ۲۰۱۰ په پرتله ۱۸ سلنه زیاتی پیښی ثبت کړی دی چی د ۲۲۹۰۳ پیښو رپورټ ورکوی چی په ۲۰۱۰ کی ۱۹۴۰۳ پیښی وی او په ۲۰۰۹ کی ۱۱۵۲۴ پیښی وی. جنوبی او جنوب ختیزی سیمی د دی پیښو ۶۴ سلنه تشکیلوی (هر یو یی ۳۲ سلنه کیږی). د پیښو د زیاتیدلو میاشتینۍ کچه په دی سیمو کی لوړه وه چی د ۲۰۱۰ په پرتله ۳۸ سلنه زیاتوالی څرګندوی. خو د ۲۰۱۱ کال د سپتمبر راهیسی چی نظامی عملیات په جنوب ختیز او ختیزو سیمو کی متمرکز کړای شوی دی، جنوبی سیمه کی د نظر وړ کموالی څرګندیږی چی د پیښو کچه بیا په دسمبر کی هم ټیټه پاتی شوی چی د دولت پلوه ځواکونو د عملیاتونو سره مطابقت کوی چی د سپتمبر راهیسی یی په ختیزو او جنوب ختیزو سیمو تمرکز کړی دی.

د دولت ضد عناصر او د ملکی وګړو ساتنه

د دولت ضد عناصرو له خوا استعمال شوی تکتیکونه افغان ملکی وګړی د زیاتی مرګ ژوبلی سره مخ کړی چی په ۲۰۱۱ کی یی په زیاتیدونکی توګه وژونکی تأثیرات درلودل. تعبیه شوی چاودیدونکی توکی په ۲۰۱۱ کی د افغان ماشومانو، ښځو او نارینه و د وژل کیدلو یواځینی او تر ټولو لویه طریقه وه چی د ۹۶۷ ملکی وګړو ژوند یی اخیستی چی په روانه جګړه کی د ملکی وګړو تقریباً دریمه برخه (۳۲ سلنه) جوړوی. تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د دولت ضد عناصرو ته منسوب شوی ملکی وګړو مړینی ۴۱ سلنه تشکیلوی.[6]

د ۲۰۱۱ کال په جریان کی د دولت ضد عناصرو د انسان په واسطه منفجریدونکی فشاری تعبیه شوو بمونو استعمال زیات کړی و چی د پرسونل ضد ماین په څیر کار کوی او هغه وخت چوی چی کله، د ماشومانو په شمول، کوم انسان پری پښه کیږدی او یا کومه واسطه پری وروخیژی . دا ډول تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د نظامی او ملکی اهدافو تر منځ توپیر نه شی کولای نو په دی توګه غیر قانونی او منع شوی وسله حسابیږی. سره له دی چی طالبانو د پرسونل ضد ماینونو استعمال په ۱۹۹۸ کال کی منع کړی و، او دا ډول وسلی یی غیر اسلامی او غیر انسانی بللی وی، د دولت ضد عناصرو د پرسونل ضد ماین په ډول چاودیدونکو توکو څخه په ۲۰۱۱ کال کی کار اخیستی چی پر ملکی وګړو یی ناوړه اغیزی درلودلی. یوناما یو ځل بیا طالبان او نور د دولت ضد عناصر دی ته رابولی چی خپل جنګیالی غړی د دی ډول فشاری چاودیدونکو توکو له استعمال څخه منع کړی چی په ۲۰۱۱ کال کی یی ګڼ شمیر افغانان وژلی او یا ټپیان کړی دی.

په ۲۰۱۱ کال کی د ځان مرګی بریدونو له کبله د ملکی وګړو د مړینی کچه په افغانستان کی په څرګنده توګه لوړه شوی ده. په مجموع کی، ۴۵۰ تنه ملکی وګړی په ځان مرګو بریدونو کی وژل شوی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۸۰ سلنه زیاتوالی ښئی. ځان مرګی بریدونه د ملکی وګړو د مرګونو ۱۴ سلنی او د دولت ضد عناصرو ته منسوب ملکی تلفاتو ۱۸ سلنه جوړوی. که څه هم د ۲۰۱۰ په پرتله د ځان مرګو بریدونو شمیر نه دی زیات شوی، خو د دی بریدونو بڼه بدله شوی او لا زیات پیچلی شوی او کله زیات ځان وژونکی هم په یوه برید کی دخیل شوی او برید داسی طرح شوی چی د لا زیاتو ملکی وګړو د مرګ ژوبلی سبب شوی.

په ۲۰۱۱ کال کی د دولت ضد عناصرو له خوا هدفمنو وژنو دوام موندلی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله لا زیات شوی دی. یوناما د هیواد په کچه ۴۹۵ هدفمنی وژنی ثبت کړی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۳ سلنه زیاتوالی ښئی. والیان او ولسوالان، د محلی حکومت مأمورین او کارکوونکی او د ولایتی شورا ګانو او سولی شوراګانو غړی او محلی او قومی مشران په دی ډول وژنو کی په نښه کړای شوی دی.

په ۲۰۱۱ کی طالبانو د ملکی وګړو د ساتنی په اړه څو بیانونه خپاره کړی.[7] یوناما د طالبانو په پالیسی کی د هر ډول ښکاره تغییر هر کلی کوی چی د ملکی وګړو د تلفاتو د کموالی سبب شی، خو تأکید کوی چی داسی قواعد هغه وخت معنی ورکوی چی یه ریښتینی ډول عملی کړای شی. په ۲۰۱۱ کی د طالبانو له خوا د ملکی وګړو د ساتنی په موخه د پیغامونو د ښه کیدلو سره سره، یوناما د طالبانو له خوا د نړیوالو بشردوستانه قوانینو متابعت یا د ملکی وګړو تلفاتو کی کموالی نه دی مستند کړی. طالبانو په مستقیمه توګه ملکی وګړی هدف ګرځولی او د فشاری بمونو په ډول داسی وسلو څخه یی کار اخیستی چی د بی تفکیکه وژنو سبب ګرځی.

یوناما د طالبانو پر مشرتابه غږ کوی چی د ملکی وګړو د ساتنی په موخه – لکه څنګه چی د طالبانو په څو بیانونو کی څرګند شوی – د جګړی او ښتنی قواعد په خپله لایحه کی ځای کړی، او د نړیوال بشردوستانه قوانینو مطابق د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د کمولو په موخه دی احکام وضع کړی، او ډاډمنه دی کړی چی دا احکام او قواعد د ټولو طالبانو جنګیالیو له خوا عملی کیږی او د سرغړونی په صورت کی دی ورته جزا وټاکل شی.

---

[6]. د ملګرو ملتونو د امنیت او مصؤنیت برخه رپورټ ورکوی چی په اوسط ډول هره ورځ ۲۳ تعبیه شوی چاودیدونکی توکی یا منفجر شوی او یا کشف شوی، چی د ۲۰۱۰ په پرتله دوه برابره کیږی.

[7]. د پسرلنیو عملیاتونو د پیل په هکله د افغانستان د اسلامی امارت د مشرتابه وینا، د ۲۰۱۱ کال د اپریل ۳۰ مه، څلورم پاراګراف، د واړه اختر په مناسبت د ښاغلی امیرالمومنین د مبارکی پیغام، د ۲۰۱۱ کال د اګست ۲۸ مه، او د لوی اختر په مناسبت د ښاغلی امیر المومنین د مبارکی پیغام، د ۲۰۱۱ کال د نومبر ۵ مه.

http://www.shahamatenglish.com/index.php?option=com_content&view=article&id=6780:statement-of-the-leadership-council-of-the-islamic-emirate-regarding-the-inception-of-the-spring-ope&catid=4:statements&Itemid=4.

دولت پلوه ځواکونه او د ملکی وګړو ساتنه

د دولت پلوه ځواکونو په تکتیکونو کی هوایی بریدونه په ۲۰۱۱ کال کی د زیات شمیر ملکی افغانانو د وژنی لامل ګرځیدلی.[8] په مجموع کی، ۱۸۷ ملکی وګړی د هوایی بریدونو له کبله وژل شوی چی د ۲۰۱۰ په پرتله ۹ سلنه زیاتوالی ښئی.

د شپی له خوا عملیاتونو کی د دولت پلوه ځواکونو له خوا د ملکی وګړو د تلفاتو شمیر په ۲۰۱۱ کی ۶۳ ته راکوز شوی چی د ۲۰۱۰ په پرتله ۲۲ سلنه کموالی ښئی.[9]

د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر تر منځ، یوناما د افغان امنیتی ځواکونو عملیاتونو له کبله د ۴۱ ملکی وګړو وژنی مستند کړی. دا د ۲۰۱۰ کال د وروستیو شپږو میاشتو په پرتله د دی ځواکونو له خوا د ملکی وګړو د تلفاتو ۱۹۲ سلنه تشکیلوی. یوناما په هغه سیمو کی چی انتقال په کی عملی شوی دی، د افغان ملی امنیتی ځواکونو له خوا د ملکی وګړو تلفاتو هیڅ یا ناڅیزه تغییر مستند کړی دی.

یوناما پر ټولو ملی او نړیوال ځواکونو تأکید کوی چی د خپلو نظامی عملیاتونو پلان کولو او عملی کولو کی دی د ملکی وګړو د تصادفی وژنی یا ټپی کیدلو د مخنیوی په موخه دی لا زیات تدابیر عملی کړی.

د وسله والی جګړی اغیزی پر ښځو او ماشومانو

په ۲۰۱۱ کی، بیا هم ښځو او ماشومانو په زیاتیدونکی توګه د وسله والی جګړی بار کښلی دی. په ۲۰۱۱ کی د تیر کال په پرتله د وژل شوو ښځو او ماشومانو شمیر په ځانګړی توګه په دوهم نیمایی کی زیات شوی دی. یوناما د ۱۶۶ ښځو او ۳۰۶ ماشومانو مړینی ثبت کړی چی د ۲۰۱۱ د جولای او ډسمبر تر منځ مودی د ملکی وګړو د مړینی ۳۰ سلنه تشکیلوی. د ۲۰۱۰ کال د همدی مودی په پرتله، د وژل شوو ښځو شمیر ۲۹ سلنه او د وژلو شوو ماشومانو شمیر ۵۱ سلنه د ۲۰۱۱ په دوهم نیمایی کی زیاتوالی ځرګندوی.

تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د وسله والی جګړی سره تړلو د ښځو او ماشومانو د مړینی عمده لامل و. د ۲۰۱۱ کال په دوهم نیمایی کی، تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د ۱۱۲ ماشومانو (د همدی دوری د ماشومانو د ټولو مړینی ۳۶ سلنه) د مړینی سبب ګرځیدلی چی د تیر کال د وروستی نیمایی په پرتله ۴۵ سلنه زیاتوالی ښئی. ۶۹ ښځی د تعبیه شوو چاودیدونکو توکو په نتیجه کی وژل شوی (د ۲۰۱۱ کال د وروستی نیمایی د ښځو د ټولو مړینو ۴۱ سلنه) چی د ۲۰۱۰ کال د وروستی نیمایی په پرتله ۳۰ سلنه زیاتوالی ځرګندوی. د ۲۰۱۱ د جولای او ډسمبر تر منځ موده کی ځان مرګو بریدونو ۵ ښځی او ۳۰ ماشومان وژلی چی د دی تاکتیک له امله د۲۰۱۰ کال د همدی دوری د تلفاتو دوه برابره زیاتوالی ښئی.

د دولت پلوه ځواکونو له خوا هوایی بریدونو د ۲۰۱۰ کال په پرتله په ځانګړی ډول په دوهمه نیمایی کی د ښځو او ماشومانو د زیاتی مړینی سبب ګرځیدلی . د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر مهال تر منځ، په هوایی بریدونو کی د وژلو شوو ښځو او ماشومانو شمیر د تیر کال د همدی مودی په پرتله دری برابره شوی (۶۶ مړینی چی په کی ۴۵ ماشومان او ۲۱ ښځی شاملیږی). د ۲۰۱۱ کال په وروستی نیمایی کی هوایی بریدونو د ښځو او ماشومانو د مړینی د مجموعی ۱۴ سلنه تشکیلوی.

د جګړی جغرافیایی بدلون

د کال په جریان کی جګړه له هغو سیمو څخه چی په تاریخی ډول جګړو په کی تمرکز درلود نسبتأ په نورو سیمو کی شدیده شوی او په جنوب ختیز، او ختیزو سیمو په زیاتو ولایاتو کی یی شدت موندلی. د ۲۰۱۱ کال په دوهم نیمایی کی، که څه هم کندهار او هلمند هغه ولایتونه وو چی د ملکی وګړو وژنو لوړ ارقام یی درلودل چی ۲۹۰ ملکی وګړی په کی وژل شوی وو، دا ارقام د ۲۰۱۰ کال د همدی مودی په پرتله ۳۹ سلنه کموالی ښکاره کوی.

---

8 هوایی بریدونه له نظامی الوتکو څخه ټول بریدونه په بر کی نیسی چی له الوتکی، هیلیکوپټر یا بی پیلوټه طیارو څخه په کی انداخت کیږی.

9 د شپی له خوا عملیات او بریدونو په هکله د دقیقو ارقام لاس ته راوړل ستونزمن کار دی ځکه چی دا معلومات اکثرأ محرم وی. د شپی له خوا عملیاتو په هکله ارقام که د افغان یا نړیوالو ځواکونو، ځانګړو ځواکونو، ځانګړو عملیاتی ځواکونو، او نور دولتی ادارو له خوا اجرا شوی وی، او په دی عملیاتو کی د ملکی وګړو مرګ ژوبلی په هکله ارقام معمولأ د لاسرسی وړ نه دی. په کاری ساحی کی او مالوماتو ته د لاسرسی د محدودیتونو له کبله یوناما کیدای شی د شپی له خوا عملیاتو کی د ملکی وګړو مرګ ژوبلی په هکله ارقام ټیټ ښودلی وی.

په مقایسوی ډول جنوب ختیځ ولایتونه، خوست، پکتیا او غزنی، او ختیځ ولایات، کنړ او ننګرهار، مجموعاً ۴۴۶ مړینی ښئی چی د ۲۰۱۰ کال د همدی دوری په پرتله ۳۴ سلنه زیاتوالی څرګندوی. د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر تر منځ موده کی، په مرکزی سیمه کی د ملکی وګړو مرګ ژوبله له ۱۲۸ څخه ۲۳۰ ته ختلی او د تیر کال په پرتله ۸۰ سلنه زیاتوالی څرګندوی. دا زیاتوالی په کابل ولایت کی تر ټولو زیات او چی د ملکی وګړو مړینه د ۲۰۱۰ کال د وروستی نیمایی د ۲۳ تنو څخه په ۲۰۱۱ کی ۷۱ ته رسیدلی. له دی ۷۱ څخه ۶۷ ملکی کسانو مړینه په کابل کی د شپړو ځان وژونکی بریدونو په پایله کی رامنځ ته شوی.

که څه هم په ۲۰۱۱ کی د دولت ضد عناصرو له خوا د هدفمنو وژنو کچه په جنوبی، مرکزی او شمال ختیزو سیمو کی کمه شوی ده، د هیواد په کچه د دی ډول وژنو شمیر ۶ سلنه زیات شوی چی په لویدیځو سیمو (۲۲۵ سلنه)، جنوب ختیزو سیمو (۱۱۴ سلنه) او ختیزو سیمو (۱۰۷ سلنه) ډیر زیاتوالی ښئی.

په ۲۰۱۱ کی، یوناما د کنړ، ننګرهار او نورستان ولایاتو ته څیرمه قبایلی سیمو کی د پاکستانی پوځی ځواکونو د یاغیانو پر ضد عملیاتو کی بمباریو له کبله د ۵۴ ملکی افغانانو مرګ ژوبله ثبت کړی (۱۸ وژل شوی او ۳۶ ټپیان شوی).[10] دی بمباریو په سلګونه کورنی په کونړ او ننګرهار کی بیځایه کړی او ګڼ شمیر ملکی شتمنی یی د کورونو او مالداری په شمول تخریب کړی.

افغان محلی پولیس او د ملکی وګړو ساتنه

په ۲۰۱۱ کال کی د انتقال د پروسی د پیل سره سم، افغان او نړیوالی امنیتی ځواکونو پر افغان محلی پولیسو ALP) تکیه وکړه، تر څو د هیواد په محلی او لیری پرتو سیمو کی امنیتی تشه ډکه کړی.[11] د محلی پولیسو واحدونه په ځانګړو ولسوالیو کی جوړ شوی چی هلته په کافی تعداد افغان ملی پولیس او افغان ملی اردو سرتیری حضور نه لری چی وکړای شی د سیمی د خلکو امنیت وساتی، او هغه افراد په کی شامل کړای شوی دی چی له محل څخه استخدام شوی او په یوه محدوده جغرافیایی سیمه کی امنیت ټینګوی. په داسی حال کی چی د ملی پولیسو او ملی اردو د تربیه کولو په پرتله یی لګښت ډیر کم دی، د محلی پولیسو شمیر ۱۱۰۶۶ ته رسیږی چی په ۵۷ سیمو کی ګمارل شوی، او د داخله وزارت ته صلاحیت ورکړل شوی چی تر ۳۰۰۰۰ پوری محلی پولیس په ۹۹ ولسوالیو کی توظیف کړی.[12] په افغانستان کی د نړیوال مرستندویه امنیتی ځواکونو (آیساف) د توضیحاتو له مخی، افغان محلی پولیس "په ثابته توګه د امنیتی ځواک حضور تأمینوی چی د ځایی خلکو حمایت او په ملی کچه اعتبار لری او نظارت یی کیږی،" او "د آیساف-افغان د یاغیتوب ضد شریکو هڅو کی یو هراړخیز او اساسی ځای لری" او "په پراخه کچه د افغان امنیتی ځواکونو د شبکی یوه برخه جوړوی."[13]

د ۲۰۱۱ کال په اوږدو کی، یوناما د محلی پولیسو د کړنو او د ملکی وګړو پر ساتلو د دوی مؤثریت په هکله مختلف رپورټونه ترلاسه کړی دی. د کال په پای کی، زیاتو اړونده مراجعو ویلی چی هغه ځایونو کی چی محلی پولیس ګمارل شوی، امنیت ښه شوی دی، په دی معنی چی محلی پولیسو سیمی ته د یاغیانو د ننوتلو مخه نیولی ده. خو دا اندیښنی لا پر

---

[10] د ۲۰۱۱ کال لپاره د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی ارقامو کی یوناما د هغه ملکی وګړو مړینه نه شاملوی چی د پاکستان له خوا راکټونو ویشتلو له امله رامنځ ته شوی. ښاغلی صادق، په افغانستان کی د پاکستان سفیر رپورټ ورکوی چی د افغانستان خارجه وزیر ته یی ویلی دی چی: "ما هغوی ته وویل چی پاکستانی ځواکونو د پاکستان د طالبانو د تحریک جنګیالی په نښه کړی، نه افغان ملکی وګړی. خو د وګړو او شتمنیو د تاوان په هکله خواشینی یو. اکسپرس ټراییبون وګورئ: -http://tribune.com.pk/story/261277/cross-border-shelling-kabul-delivers-rebuke-to pakistan-envoy/.

[11] آیساف او د کورنیو چارو وزارت په ۲۰۱۱ کال کی افغان محلی پولیس د داخلی وزارت په چوکاټ کی منځ ته راوړل چی بی ثباته ولسوالیو سره مرسته وکړی، لیری پرتی سیمی وساتی، د دولت ضد عناصر د نفوذ مخه ونیسی، او ښی حکومت داریٔ او پرمختګ لپاره زمینه برابره کړی. د آشاف د څرګندونو پر اساس، محلی پولیس چی د کلیو د ثبات د پروګرام (Village Stability Operations Programme یا VSO) لاندی کار کوی، (چی دا پروګرام په ځانګړو کلو کی د متحده ایالاتو ځانګړی عملیاتی ځواکونو ته زمینه برابروی چی د خلک د دولت ضد عناصرو پر وړاندی ودروی) دا هدف لری چی د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو سره په عین وخت کی خلک دی ته تشویق کړی چی حکومت داریٔ او پرمختیایی کارونو د ښه کیدلو سره مرسته وکړی. د افغان محلی پولیس بودجه د متحده ایالاتو له خوا د افغان امنیتی ځواکونو د مالی صندوق څخه د ټولو ۳۰۰۰۰ تنو لپاره تر ۲۰۱۵ پوری تمویلیږی. آیساف وایی چی تر دی دمه تر ۴ ملیونو زیات خلک په هغو سیمو کی ژوند کوی چی د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو د کلیو د ثبات عملیاتونو او افغان محلی پولیسو له خوا ساتل کیږی.

[12]. د محلی پولیسو واحدونه باید د افغان ملی پولیسو د قوماندی تر جوړښت لاندی فعالیت وکړی چی د ولسوالیو په کچه باید د ولسوالی د پولیسو قوماندان ته رپورټ ورکړی چی د امنیه قوماندانی تر اثر لاندی دی. د محلی پولیسو وګړو ته ۲۱ ورځی ټریننګ ورکول کی چی د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو د لارښونو په مرسته عملی کیږی چی بیا وروسته دا د لارښونو دنده افغان امنیتی ځواکونو ته سپارل کیږی. همدا شان د محلی پولیسو لوژستیکی مرستی د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو له خوا تأمینیږی.

[13]. د آیساف د مرکزی قرارګاه د عملیاتونو د برخی د دفتر د رئیس د معاونیت د مرستیال او نورو کارکوونکو سره د یوناما کتنه، کابل، د ۲۰۱۲ جنوری.

ځای دی چې په ځینو سیمو کې محلی پولیسو کې د بشری حقونو پیژندل شوی سرغړونکی شامل شوی، او د دوی تفکیک، ټریننګ، قوماندې او کنټرول، څارنه او حساب ورکونه لا هم ناکافی دی.[14] یوناما په ځینو ځایونو کې د محلی پولیسو پر جلب او جذب او کړنو د سیمی د زورواکانو بی ځایه اثر، او دا چې د محلی پولیسو قوماندانانو په پکتیکا او کندز ولایاتو کی پر ټولنه غیر قانونی مالیی یا ټکسونه وضع کړی، په پکتیکا، فراه او ارزګان کی یی د ماشومانو په شمول خلک په زور په محلی پولیسو کی جذب کړی، مستند کړی دی. یوناما په کندز، بغلان، او سر پل ولایاتو کی د جنسی تیری، تاو تریخوالی او تهدیدونو رپورټونه، او په ارزګان او سر پل ولایاتو کی د اجباری بی ځایه کیدلو رپورټونه هم تر لاسه کړی دی.

د محلی پولیسو د کړنو او څارنی د ښه کیدلو په موخه، آیساف د ۲۰۱۱ کال په ډسمبر کی وویل چی دوی به د کورنیو چارو وزارت سره کار وکړی چی سیمه ییزو پولیسو ته د بشری حقونو څخه د سرغړونی مخنیوی لارو په برخه کی روزنه ورکړی، او د ځواک کارونی صلاحیتونه یی معلوم کړی، آیساف سره یو لوړ پوړی ملی پولیسو چارواکی وګماری تر څو د افغان چارواکو شمولیت په نظارت او حساب ورکونه کی ډاډمن کړی او د محلی عکس العمل او د محلی پولیسو د سرغړونو پر وړاندی د طرزالعمل پالیسی جوړه کړی. یوناما د دی اقداماتو هرکلی کوی او د دی رپورټ موندنی مخکی له دی چی پروګرام ته وسعت ورکړل شی، د دی طرزالعمل د بیرنی او په بشپړه توګه عملی کولو حمایت کوی.[15]

پر افغانانو د وسله والی جګړی اغیزی

د ۲۰۱۱ کال په ترڅ کی عادی افغانانو په خپل ورځنی ژوند کی د وسله والی جګړی له کبله په زیاتیدونکی توګه مزاحمتونه او اغیزی ولیدلی. جګړی او نا امنی په ۲۰۱۱ کال کی ۱۸۵۶۳۲ تنه افغانان بی ځایه کړل چی د ۲۰۱۰ په پرتله ۴۵ سلنه زیاتوالی ښئی.[16]

زرګونه نورو افغانانو د خپل معیشت وسایل او شتمنی له لاسه ورکړی، او آزادی یی یا محدوده شوه یا ورڅخه واخیستل شوه، او غذا، روغتیایی پاملرنی او تعلیم ته یی لاسرسی متأثره شول. د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی ثابتی کچی او پراخه تهدیدونو ګڼ شمیر ملکی وګړی مستقیماً، او ډیری نور یی په غیر مستقیم ډول، د ستونزو د رابرسیره کیدلو، ویری او تشویشونو له لاری متأثره کړی دی.

د جګړی د جغرافیایی لحاظه بدلون له نظارت څخه جوتیږی چی د جګړی له امله اغیزمن شوو سیمو خلک د دولت پلوه یا دولت ضد عناصرو او ډلو د نفوذ له کبله لا زیات زیانمنونکی شوی، سرکونه او لاری په زیاتیدونکی توګه د پوستو د ایجادولو او یا د تعبیه شوو چاودیدونکو توکو د کارولو، تهدید او د جګړی د خواو له خوا تهدید او تعقیب له کبله بندیږی.

د ۲۰۱۲ کال په پیل کی داسی وړاندیزونه او نظریی راپیدا شوی چی د سولی د خبرو اترو سره کیدای شی مرسته وکړی. یوناما تأکید کوی چی د سولی په هر راز خبرو اترو کی باید تر ټولو لوړ لومړی توب په روانه جګړه کی د ملکی وګړو ساتنه وی، او په هره پایله کی چی د شخړی د حل سبب ګرځی، پر داسی جدی او مؤثرو اقداماتو کولو تأکید کوی چی د ملکی وګړو مرګ ژوبله ورسره کمه شی.

یوناما تأکید کوی چی په دی حساس پړاو کی، د افغانانو لپاره د خبرو اترو د پروسی او سولی پر وړاندی پرمختګ اعتبار او ارزښت به د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د کمولو او په جګړه ځپلو سیمو کی د امنیت د ښه کیدلو له مخی سنجول کیږی.

سپارښتنی

یوناما د ملکی وګړو د ساتلو د لا ښه کیدلو په موخه لاندی سپارښتنی وړاندی کوی.

د دولت ضد عناصرو ته

- د نړیوالو بشر دوستانه قوانینو متابعت دی وکړی، او د تفکیک، تناسب او احتیاطی تدابیرو د نیولو اصول دی مراعات کړی، او د نړیوالو بشر دوستانه قوانینو سره سم دی د "ملکی" فرد تعریف مشخص کړی.

---

[14]د ملکی وګړو د ساتنی په هکله د یوناما د ۲۰۱۱ کال د لومړنیو شپږو میاشتو او د ۲۰۱۰ کال کلنی رپورټ کی د افغان محلی پولیسو په هکله فصل ته دی مراجعه وشی.

[15]. په افغانستان کی د امریکایی ځواکونو مرکزی قرارګاه، د ثبتونی، موندنو او سپارښتنو بیان (AR 15-6-Credibility Assessment of Allegations of Human Rights Violations in a Human Rights Watch Report) د ۲۰۱۱ کال د ډسمبر ۶ مه.

[16]. د مهاجرینو لپاره د ملګرو ملتونو عالی کمشنری، د ۲۰۱۱ کال لپاره د جګړی له امله داخلی بی ځایه شوو په هکله احصائیه.

- د فشاري تعبيه شوو چاودیدونکو توکو استعمال دی ودروی، خپل غړی دی د داسی شیانو له استعمال څخه منع کړی او د بی تفکیکه او غیر مجاز وسلو د استعمال د منعی په برخه کی دی علناً تعهد ښکاره کړی.

- د خپلو نړیوالو قانونی مکلفیتونو مطابق دی د ملکی وګړو په نښه کول او بی تفکیکه توګه د ځان وژونکو بریدونو تر سره کول ودروی چی د ښځو او ماشومانو په شمول ملکی وګړو ته زیان رسوی، او هغه اوامر دی بیرته وګرځوی چی پر ملکی وګړو بریدونو او د هغوی د وژلو جواز ورکوی.

- د عبادت پر ځایونو، لکه جوماتونه، او د نړیوالو بشردوستانه قوانینو له مخی نورو مصؤونو ځایونو دی حملی ودروی.

- داسی لایحه او هدایات دی صادر کړی چی د دوی غړو ته د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی څخه د ساتنی لارښونه کوی او هغه غړی چی ملکی وګړی وژنی یا ټپی کوی، د هغوی څخه دی حساب وغوښتل شی.

د افغانستان حکومت ته

- د دی لپاره چی افغان امنیتی ځواکونو له خوا د ملکی مرګ ژوبلی پیښو پر وخت او دقیقه څارنه او تعقیب شی، د آیساف د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د له منځه وړلو د ټیم په څیر دی په افغان ملی اردو کی د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی یو ټیم جوړ کړی، تر څو د ملکی وګړو ساتنه او حساب ورکونه بهتره شی.

- ډاډمنه دی کړی چی ټولو ځواکونو ته د قوی د تدریجی زیاتولو، تاکتیکونو او د وژونکی ځواک د استعمال بدیل په برخه کی ټریننګ ورکړی. د امنیتی پوستو او کاروانونو د سمو پروسیجرونو د تطبیق په موخه دی د عامه پوهاوی خدمات وړاندی کړی.

- ټولو افغان ملی امنیتی ځواکونو (ملی اردو، ملی پولیس، سرحدی پولیس، محلی پولیس او نور) ته دی د نړیوالو بشردوستانه قوانینو او بشری حقونو قوانینو په ټولو برخو کی روزنه ورکړی او ډاډمنه دی کړی چی دا ډول روزنه لازمی وګڼل شی او د افغان ملی امنیتی ځواکونو د ټریننګ د پروګرام برخه وګرځی.

- د افغان محلی پولسو د جلب او جذب، تزکیی، څارنی او حساب ورکونی میکانیزمونه دی دوی او نورو محلی دفاعی ځواکونو له خوا چی د حکومت تر کنترول لاندی دی، د بشری حقونو څخه سرغړونی او جرایمو د مخنیوی او د پیښیدو په صورت کی مناسب چلند په موخه لا بهتر کړای شی.

نړیوالو امنیتی ځواکونو ته

- د ټولو نظامی عملیاتونو، په ځانګړی توګه هوایی بریدونو، د پلان جوړولو او عملی کولو په جریان کی دی د ملکی وګړو د مرګ او ټپی کیدلو او د ملکی شتمنیو د خساری د مخنیوی په موخه دی د ټولو طرزالعملونو او هدایاتو بیا کتنه وکړی.

- د دی لپاره چی د ملکی تلفاتو د مخنیوی، د ملکی وګړو د ژوند د اخلال د کمولو او د هغوی د شتمنیو د خوندی ساتلو لپاره د آیساف د قوماندان اراده عملی شی، د ۲۰۱۱ کال د ډسمبر د لومړی نیټی د "شپی له خوا د عملیاتو تکتیکی هدایات" دی په بشپړه توګه عملی کړی، د محلی مشرتابه سره دی تر ممکنه بریده تر عملیاتو د مخه، د عملیاتو پر مهال او هم وروسته، معلومات شریک کړی، او ملی امنیتی ځواکونه دی تشویق کړی چی د داسی عملیاتو مشری وکړی.

- شفافیت، حساب ورکونی ته دی وده ورکړی، د جبران طرزالعملونه دی اصلاح کړی، او د اغیزمن شوو ملکی وګړو او ټولنو سره د لا ښو اړیکو ټینګولو لپاره دی په بیړنی توګه د هغو پیښو په اړه چی د ملکی مرګ ژوبلی سبب شوی، د ارزونی د ټیم (JIAT) موندنی په عامه سطحه خپری کړی.

- د افغانستان حکومت سره دی څومره ژر چی کیدای شی، داسی اقدامات عملی کړی چی د افغان محلی پولیسو کړنی او د هغوی نظارت او حساب ورکونه او د ساحی په کچه مانیتورنګ او لارښونه کی ښه والی راشی، او ټولی هغه ډلی دی بیرته منحل کړی چی د محلی دفاعی ځواک په توګه د حکومت تر ولکی بهر فعالیت کوی.